

Vuoden 2027 talousarvio ja vuosien 2028-2029 taloussuunnitelma

Kunnanhallitus 26.10.2026
159/02.02.00/2026

Julkinen

Valmistelija kunnanjohtaja Pasi Ahoniemi, p. 044 7500 001.

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnanvaltuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi vuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma, joka laaditaan kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Hallintosäännön mukaan kunnanhallitus päättää talousarvioesityksestä ja kunnanvaltuusto hyväksyy talousarviossa toimielimelle sitovat palvelualuekohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet seuraavan kolmen vuoden ajalle.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Paltamon kunnan talousarviota vuodelle 2027 laaditaan edelleen haastavassa taloustilanteessa, jossa tavoitteena on turvata palvelut, edistää kestävästä kasvua ja varmistaa kunnan elinvoima. Kunta jatkaa strategiansa mukaisesti panostuksia sujuvaan arkeen, kestävästä kasvuun ja kuntalaisten hyvinvointiin. Syyskuussa 2026 julkaistun valtiovarainministeriön kuntatalousohjelman keskeinen viesti on, että kuntatalouden näkymät heikkenevät vuonna 2027, vaikka yleisen talouden odotetaan vähitellen elpyvän. Vuosikymmenen loppua kohti näkymien ennakoitaan paranevan, mutta kuntien väliset erot säilyvät suurina. Kuntien taloutta haastavat erityisesti henkilöstökustannusten nousu, korkea työttömyys, investointitarpeet sekä valtiontalouden sopeuttamistoimenpiteet.

Tulevien vuosien suunnitteluun vaikuttavat useat epävarmuustekijät. Suurimmat huolet liittyvät valtionosuuksiin, verokertymän kehitykseen ja työllisyyden hoidosta aiheutuviin kustannuksiin.

Vuosi 2027 tuo kunnille uusia ja laajenevia tehtäviä. Hankintalain uudistus edellyttää kunnissa aiempaa strategisempaa ja vastuullisempaa otetta hankintojen suunnitteluun ja toteutukseen.

Suurin yksittäinen huoli kohdistuu valtionosuuksiin. Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen ei ole edennyt. Paltamon kunnan kannalta nykyinen valtionosuusjärjestelmä vähentää kertymää vuosittain jopa sadoilla tuhansilla euroilla.

Kunnanvaltuusto hyväksyi kehittämisohjelman vuosille 2025–2026 kokouksessaan 10.12.2024 § 44. Kehittämisohjelmapäätös on luonteeltaan puitepäätös. Valtuusto ei siis sitovasti päättä yksittäisistä toimenpiteistä vaan hyväksyy toimenpidekokonaisuuden, jonka yksittäiset keinot päätetään hallintosäännön mukaisin toimivaltuuksin erikseen tai osana kunkin vuoden talousarviota. Kehittämisohjelma sisältää noin 0,58 miljoonaa euroa toimintakatetta pysyvästi vahvistavia toimenpiteitä, jotka toimeenpannaan vuosien 2025–2026 aikana.

PALVELUALUE (toimintakate, ulk)	TA 2026	TA 2027 (20.10.2026 til.)	Muutos (€) TA 2027 vs. TA 2026
Keskusvaalilautakunta	-1 172	-11 847	-10 675
Tarkastuslautakunta	-19 197	-19 156	41
Kunnanvaltuusto	-41 920	-45 527	-3 607
Kunnanhallitus	57 437	-274 738	-332 175
Lupa- ja valvontalautakunta	-1 652	-1 640	12
Hallintopalvelut (sis. hyvinvointipalvelut)	-1 103 619	-1 228 189	-124 570
Einvoima- ja elinympäristöpalvelut	-2 442 122	-2 337 784	104 338
Kasvatus- ja opetuspalvelut	-4 523 876	-4 705 214	-181 338
TOIMINTAKATE	-8 076 121	-8 624 095	-547 974
Verotulot	7 313 385	7 369 000	55 615
Valtionosuudet	2 398 065	2 233 499	-164 566
Rahoitustuotot ja -kulut	-83 600	-52 500	31 100
VUOSIKATE	1 551 729	925 904	-625 825
Poistot, arvonalentumiset ja TP-siirrot	-1 387 306	-1 387 306	0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	164 423	-461 402	-625 825

Tässä vaiheessa talousarvioluonnos näyttää noin -461 402 euroa alijäämää vuodelle 2027. Kunnanhallituksen osalta vuoden 2026 talousarvioon on sisältynyt merkittäviä omaisuuserien myyntejä, jotka ovat kertaluonteisia. Vastaavia myyntejä ei arvioida toteutuvan vuonna 2027.

Esitys ei sisällä esimerkiksi veronkorotuksia, vaan talouden tasapainoa on ensisijaisesti haettu menokehitykseen vaikuttamalla. Vuoden 2027 investoinnit ovat bruttomääräisesti noin 0,85 miljoonaa euroa. Investointitaso on taloussuunnittelukaudella keskimäärin 0,8 miljoonaa euroa per vuosi. Investointitaso edellyttää arvioimaan jatkuvasti uusia taloutta tasapainottavia toimenpiteitä, jotta kunnan lainakannan laskusuunta voidaan säilyttää. Suurimmat investoinnit liittyvät perusinfraan ylläpitämiseen ja rakentamiseen sekä hyvinvointia tukeviin investointeihin.

Tässä vaiheessa talousarvion valmistelutilanne on huonompi kuin kunnanhallituksen asettama talousarvioraami. Verotulojen

arvioidaan toteutuvan raamin mukaisesti. Valtionosuuksien väheneminen vuonna 2027 johtuu erityisesti valtiontalouden sopeuttamistoimista sekä valtionosuusjärjestelmän laskentaperusteiden muutoksista. Valtionosuuksia pienentävät muun muassa indeksikorotusten rajoittaminen, sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen liittyvät vähennykset sekä perustoimeentulotuen kuntien rahoitusosuuden kasvu. Lisäksi kuntakohtaiseen valtionosuuteen vaikuttavat väestörakenteen, laskennallisten palvelutarpeiden ja verotuloihin perustuvan tasauksen muutokset.

Talousarvion strategiset tavoitteet on johdettu kuntastrategiasta. Kokouksessa esitellään talousarvion 2027 valmistelun tilanne ja investointisuunnitelma.

Esittelijä

kunnanjohtaja Pasi Ahoniemi, p. 044 7500 001.

Kunnanjohtajan
päättösehdotus:

Kunnanhallitus merkitsee talousarvion valmistelutilanteen tässä vaiheessa tiedoksi ja edellyttää palvelualueilta raamipäätöksen mukaisia toimenpiteitä sekä käyttötalouteen että investointitasoon. Kunnanhallitus jatkaa talousarvion käsittelyä seuraavissa kunnanhallituksen kokouksissa.

Kunnanhallitus:

Toimeenpano: ote, laajennettu johtoryhmä.
Muutoksenhakukielto (asia koskee valmistelua).